

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

การประเมินความน่าเชื่อถือ ของแหล่งข้อมูลอ้างอิงและผลกระทบ

แผนผังหัวข้อหน่วยการเรียนรู้

การประเมินความน่าเชื่อถือ
ของแหล่งข้อมูลอ้างอิงและผลกระทบ

เทคโนโลยีสารสนเทศ
ที่มีความพร้อมกับความน่าเชื่อถือ
และไม่น่าเชื่อถือ

ผลกระทบในการสืบค้นข้อมูล
ที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ
หรือมีความผิดพลาด

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความพร้อมกับความน่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)
เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า
สำรวจ สอบถามโดยตรง

ข้อมูลตติยภูมิ (Tertiary Data)
เป็นข้อมูลใช้อ้างอิง ซึ่งได้มาจาก
แหล่งสืบค้น เช่น บรรณานุกรม วรรณกรรม วารสาร

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)
เป็นข้อมูลที่มีการรวบรวม จัดแบ่ง
แยกประเภทและถูกประมวล เพื่อให้เข้าใจง่าย

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีการในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลออนไลน์สามารถสังเกตได้จากองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

เว็บไซต์ระบุวัตถุประสงค์ของการสร้างและให้ข้อมูลในเว็บไซต์นั้นอย่างไร

การนำเสนอเนื้อหาที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเว็บไซต์นั้นหรือไม่

เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม และจริยธรรม

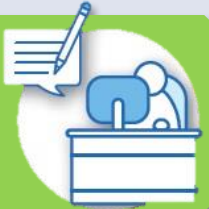
มีการระบุเจ้าของบทความ ผู้เขียน หรือผู้ให้ข้อมูลบนเว็บไซต์

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

มีการระบุที่อยู่ หมายเลขติดต่อ อีเมลที่สามารถติดต่อกับผู้ดูแลเนื้อหา

มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลเนื้อหาที่แสดงอยู่บนเว็บไซต์

มีการเชื่อมโยงลิงก์ไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ ที่มีเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กัน

มีการระบุวัน เวลาของการตีพิมพ์ หรือเผยแพร่ข้อมูลบนเว็บไซต์
และมีวัน เวลาที่มีการปรับปรุงเนื้อหาครั้งล่าสุด

มีช่องทางสำหรับผู้อื่นเพื่อแสดงความคิดเห็น

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

มีข้อความเตือนให้ผู้อ่านเข้าใจและใช้วิจารณญาณในการเข้าชม และตัดสินใจในการใช้ข้อมูลบนเว็บไซต์นั้น

มีแหล่งที่มาของผู้สนับสนุน ส่งเสริม ในการสร้างเว็บไซต์ หรือระบบ ความเป็นเจ้าของเว็บไซต์นั้น ๆ

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตัวอย่าง

การนำวิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เช่น การค้นหาข้อมูลในประเด็น “เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์”

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลแต่ละแหล่งโดยใช้หลักการ ดังนี้

- เว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลแต่ละเว็บไซต์มีวัตถุประสงค์ของการสร้าง การนำเสนอ และการเผยแพร่ข้อมูลอย่างไร

(พบว่าทั้งเว็บไซต์ข่าวสาร และเว็บไซต์หน่วยงานราชการ)

- การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ตรงกับวัตถุประสงค์ของเว็บไซต์ที่ระบุไว้หรือไม่

(ตรงกับวัตถุประสงค์ของเว็บไซต์ทุกเว็บไซต์)

- เนื้อหาของเว็บไซต์ต่าง ๆ ข้างต้น ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมและจริยธรรมหรือไม่

(พบว่าไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมและจริยธรรม)

จากการวิเคราะห์ 3 ส่วนนี้ จะพบว่าสามารถระบุความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลออนไลน์ได้แล้ว หรือในบางกรณีที่ยังไม่ชัดเจน สามารถพิจารณาประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมได้ สำหรับกรณีนี้ จะพบว่าเว็บไซต์หน่วยงานราชการเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุดเมื่อเทียบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่ปรากฏ

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การบันทึกลักษณะของข้อมูลเพื่อตรวจสอบความพร้อมของข้อมูล

หัวข้อ ข้อมูลที่ได้	ปฐมภูมิ	ทุติยภูมิ	ตติยภูมิ	แหล่งที่มา URL/หน่วยงาน	ความน่าเชื่อถือ	ความครบถ้วน
	✓					
		✓				
			✓			

- ประเมินหัวข้อข้อมูลที่ได้ว่าเป็นประเภทใด
- บันทึกแหล่งที่มาเพื่อการอ้างอิงในภายหลัง
- ประเมินความน่าเชื่อถือโดยใช้การตรวจสอบสัดส่วนองค์ประกอบที่มี
- ตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้นั้นสอดคล้องกับความต้องการของหัวข้อหรือ โครงการของเรา
อย่างน้อยเพียงใด หากขาดหัวข้ออะไรให้บันทึกไว้ จะได้สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบ

เหตุผลวิบัติ

การใช้ตรรกะในการวิเคราะห์
ที่ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน

เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ
ในทางจิตวิทยา

ส่งผลให้คนจำนวนมาก
เกิดความเข้าใจผิด

เหตุผลวิบัติ

การละเว้นหรือข้อยกเว้น การสรุปเหมารวม
การสรุปนอกประเด็น การยกเหตุผลผิด
และอาจเกิดความเสียหายได้

การรู้เท่าทันสื่อ

5

องค์ประกอบ
การรู้เท่าทันสื่อ

การเปิดรับสื่อ

เป็นการเปิดรับการเข้าใจการวิเคราะห์สื่อ
แยกความคิดและอารมณ์ออกจากกัน

การวิเคราะห์สื่อ

การแยกแยะองค์ประกอบในการนำเสนอ
ของสื่อว่ามีวัตถุประสงค์อะไร

การเข้าใจสื่อ

การตีความสื่อหลังจากเปิดรับสื่อไปแล้ว
เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่สื่อนำเสนอ

การประเมินค่า

ประเมินค่าสิ่งที่สื่อนำเสนอ
ว่ามีคุณภาพและคุณค่ามากน้อยเพียงใด

การใช้สื่อให้เกิด
ประโยชน์

นำสิ่งที่เราวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์
เลือกรับสื่อเป็น ส่งสารต่อได้ ตอบกลับสื่อได้

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์

ปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่ให้บริการออนไลน์ด้านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ โดยการให้ค่าความน่าเชื่อถือโดยอาศัยการมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การออกแบบเว็บไซต์
2. ช่องทางการติดต่อง่าย สะดวก มีการอ้างอิงที่อยู่ ที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ อีเมลหรือช่องทางอื่น ๆ
3. ข้อมูลที่สอดคล้องสัมพันธ์กับกิจการของเว็บไซต์นั้น ๆ
4. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความถูกต้องตามหลักภาษา ไวยากรณ์
5. การเชื่อมโยงลิงก์สู่ภายนอกที่เชื่อมโยงถึงเว็บไซต์นั้น
6. ข้อมูลชื่อและภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนในเว็บไซต์นั้น
7. ข้อมูลภาพสถานที่ของเว็บไซต์นั้น

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

8. การหลีกเลี่ยงการใช้ภาพขององค์กรหรือเว็บไซต์นั้นที่เกินจริง
9. การให้ข้อมูลด้านนโยบายสิทธิประโยชน์ การให้ผลกำไร หรือการคืนเงินอย่างชัดเจน
10. นโยบายควบคุมการใช้อีเมลของสมาชิกอย่างถูกต้อง เช่น ไม่มีการนำข้อมูลอีเมลไปแสวงหาประโยชน์ต่อ
11. เอกสารสำคัญของเว็บไซต์มีการสำรองกับผู้ให้บริการรายอื่นเป็นผู้ดูแล และสำรองข้อมูล
12. หลีกเลี่ยงข้อความประชาสัมพันธ์ที่เกินจริง เช่น สินค้าของเราดีที่สุดใน (ไม่ควรใช้)
13. การให้ข้อมูลรายละเอียดของสินค้านั้นควรให้ข้อมูลอย่างเปิดเผยและครบถ้วน กับลูกค้าให้มากที่สุด รวมทั้งราคา สเปก และคุณสมบัติต่าง ๆ
14. ช่องทางให้ทราบถึงความคิดเห็นของสินค้าจากลูกค้า เพื่อให้ผู้เข้าชมพิจารณา ประกอบ และรวมถึงจำนวนลูกค้าที่เข้าชมหรือซื้อสินค้านั้น ๆ

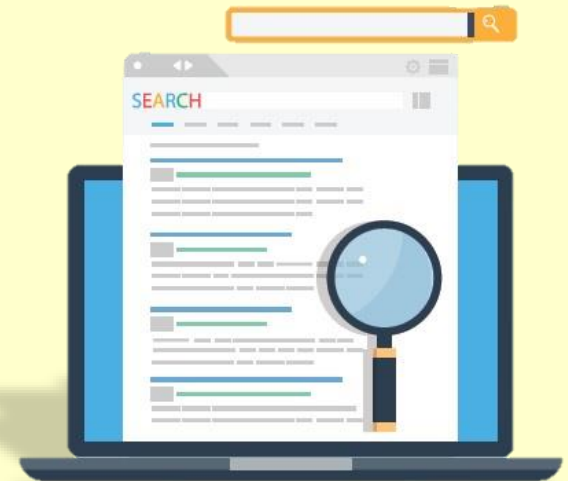
เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

15. บทความ การทดสอบการใช้งานสินค้า หรือการรีวิวสินค้า
16. กรณีศึกษาเว็บไซต์ที่ให้บริการในการซื้อ-ขายสินค้าหรือบริการ
17. ในกรณีที่มีระบบการชำระเงิน จะต้องมีการให้ข้อมูลด้านการเข้ารหัส ความปลอดภัย เช่น การเข้ารหัส 256-บิต
18. มีเครื่องหมาย Trust เช่น เพื่อแสดงถึงความน่าเชื่อถือในการชำระเงิน ผ่านระบบออนไลน์ สำหรับกรณีมีระบบการชำระเงินผ่านบัตรเครดิต
19. บำรุงดูแลห้องสนทนา Blog อย่างสม่ำเสมอ และมี Blog สำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก เพื่อแลกเปลี่ยนสอบถามข้อมูล
20. บทความทางวิชาการ เอกสารตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์
21. กรณีที่เป็นหน่วยงาน มีช่องทางรับสมัครงาน และแสดงงานต่าง ๆ ที่เปิดรับสมัคร
22. ลิงก์ต่าง ๆ จะต้องใช้งานได้ เมื่อกดลิงก์แล้วจะเชื่อมต่อไปยังข้อมูลหรือหน้าใหม่ได้ ไม่เป็นลักษณะลิงก์เสียหรือขาด

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

23. ช่องทางของการติดต่อกับเครือข่ายโซเชียลมีเดีย
24. อันดับของเว็บไซต์จาก WOT (Web of Trust) และ Google
25. ไม่มีโฆษณาแบนเนอร์ที่กะพริบหรือโฆษณาแบบ pop-up
และมีการขึ้น โฆษณาอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม
26. ความเร็วในการเปิดเว็บไซต์เต็มหน้าที่สมบูรณ์
27. สัญญาจากชุมชนผู้ใช้หรือผู้เรียกเว็บไซต์นั้น
28. ความซื่อสัตย์กับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการเว็บไซต์นั้น

ผลกระทบในการสืบค้นข้อมูลที่ไม่มีความน่าเชื่อถือหรือมีความผิดพลาด

หากมีการนำข้อมูลที่มีความผิดพลาด ไม่ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือต่ำไปใช้ต่อ

ความน่าเชื่อถือของผู้ที่เผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจะลดลง

ความน่าเชื่อถือของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเว็บไซต์
ที่ถูกเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่มีความน่าเชื่อถือนั้นจะลดลง

หากมีการอ้างอิงถึงบุคคลที่สาม
อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลที่ถูกอ้างอิงได้

ผู้อ่านหรือผู้เข้าชมเกิดความรู้ความเข้าใจที่ผิด ตีความที่ผิดจากความจริง
ส่งผลให้เกิดความสับสนในเนื้อหา ข้อมูล และบทสรุปได้

อาจส่งผลให้การนำข้อมูลไปใช้ ซึ่งอาจผิดวิธี ผิดในหลักการ
อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินได้

ผลกระทบ
ทางลบ

ตัวอย่าง

ผลกระทบในการสืบค้นข้อมูลที่ไม่มีความน่าเชื่อถือหรือมีความผิดพลาด

นักและเพื่อน ๆ ต้องการทำโครงการเพื่อส่งเข้าประกวด โดยมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปุ๋ยและสารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์มากที่สุด โดยได้ทำการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยใช้คำค้นหาว่า “คุณภาพของปุ๋ยและสารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” และพบว่ามีหลายเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลสอดคล้องกับการค้นหา นักและเพื่อน ๆ จึงเลือกเว็บไซต์แรกที่แสดงผลบนโปรแกรมค้นหา (Search Engine) มาเป็นข้อมูลอ้างอิงในการทำโครงการนี้

จากสถานการณ์ข้างต้นนี้ จะพบว่า

นักและเพื่อน ๆ เลือกแหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการทำโครงการเพียงแหล่งข้อมูลเดียว และไม่มีข้อมูลอ้างอิงยืนยันว่าแหล่งข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หากนักและเพื่อน ๆ นำข้อมูลนี้ไปใช้ในการทำโครงการอาจจะเกิดผลกระทบหลายด้าน เช่น

- ผลการศึกษาอาจไม่ถูกต้อง หรือมีความคลาดเคลื่อน
- ข้อมูลที่นำมาใช้อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ผลิตปุ๋ย และสารเคมีนั้น ๆ เมื่อข้อมูลรายงานหรือ โครงการถูกเผยแพร่ออกไป อาจจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในสังคม ทั้งความเชื่อมั่นในผู้จัดทำโครงการ และความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้ปุ๋ย และสารเคมีนั้น
- หากเกิดความเสียหายต่อธุรกิจอันเป็นเหตุมาจากโครงการการศึกษาฉบับนี้ อาจจะทำให้ผู้จัดทำโครงการมีความผิดทางกฎหมายและถูกดำเนินคดีได้